
Сучасні підходи й можливості шкільної бібліотеки у просуванні читання

Гуркаленко І.В., завідувач бібліотеки
Харківської спеціалізованої школи I-III ступенів № 75
Харківської міської громади

Головна мета професійної діяльності шкільного бібліотекаря в умовах освітньої реформи – сприяти підготовці учнів до життя, вихованню уміння та навичок самоосвітньої діяльності. При цьому бібліотечний фахівець виконує функції наставника, консультанта щодо пошуку джерел інформації, психолога, який має хист викликати та підтримати в дитини читацький інтерес, педагога, який використовує в роботі сучасні педагогічні технології для збагачення читацького досвіду.

Традиційні форми та методи роботи – це фундамент діяльності будь-якої бібліотеки. Але неможливо назвати свою діяльність інноваційною, використавши одноразово якусь новітню технологію чи прийом. Повинна прослідковуватися комплексна діяльність зі створення, засвоєння та використання новацій – від вивчення споживачів інноваційного продукту, їх запитів, інтересів до дослідження впливу інноваційної діяльності, оцінки досягнення мети роботи.

У своїй повсякденній роботі ми використовуємо різноманітні *бесіди* та консультації. Вважаю, що кожен бібліотекар має скласти алгоритм такого спілкування з урахуванням психологічних і вікових особливостей учнів. Наприклад, не варто одразу пропонувати дитині переказувати прочитане, особливо молодшим школярам. Вони дуже добре відчують перевірку або контроль із метою оцінки. Я використовую ситуацію «зміна ролей: бібліотекар-читач»: «Завжди хотіла прочитати цю книгу, але не маю на це часу. Хотіла б узнати твою думку, чи порадиш її мені (другу, подрузі) прочитати?» – такий початок розмови викликає довірливе ставлення, підтримує мотивацію дитини, підвищує самооцінку. У бібліотеці постійно працює *книжкова виставка* «Запроси мене у гості» – місце, що найбільш комфортне для індивідуальної роботи з відвідувачами. Найцікавішим для дітей завжди виявляється використання *інсталяцій* – просторових композицій з предметів, книг, що справляють естетичне враження. Великим успіхом відзначилися й навіть порадували аншлагом такі *виставки*: виставка-платівка «Євген Гребінка – українська мелодія» (присвячена романсу «Очі чорні»); виставка-проект «Краса людини в художніх образах»; виставка-пропозиція «Улюблені книги наших читачів»; виставка-порада «Книга – найкращий лікар»; виставка-творча майстерня «Комікс – це засіб мріяти та творити»; виставка-попередження «Stop булінг» та ін. На такі виставки завжди запрошую відвідувачів, тому що це дуже дієва реклама книги та бібліотеки. Під час зустрічі відбуваються групові або індивідуальні бесіди та консультації, огляди літератури, учні виконують творчі або пошукові завдання.

Але поряд зі звичайними оглядами бібліотека презентує на сайті *віртуальні огляди*: «Наталена Королева – найекзотичніша постать в українській літературі» (<https://cutt.ly/pe51dIA>); *віртуальні презентації книг* – Ж. Шевченко-Титаренко «Епізоди майдану», збірка «Герої не вмирають», енциклопедія «500 найцікавіших питань та відповідей щодо народів України»; *тематичні відеоролики* – «Жіночі

портрети в українській літературі» (порівняння двох знакових героїнь української літератури – Катерини з поеми Т. Шевченка «Катерина» та Наталки за повістю О. Кобилянської «Царівна» (<https://www.youtube.com/watch?v=s3lw2nSur6o>); *буктрейлери* – «Маруся Богуславка», «365 цікавих фактів. Харків» (https://www.youtube.com/watch?v=3LuOFavLu_s&t=8s); *відео-презентації* – збірка віршів О. Хітушко «Птах Україна» (<https://www.youtube.com/watch?v=gaA-fA7wTfY>).

Голосні читання та обговорення книг – це форми бібліотечної роботи, споріднені між собою. Необхідно обрати книгу, що вивчають учні за шкільною програмою, яка може викликати емоційне бажання поговорити про її героїв і сюжет. Голосне читання сприяє кращому усвідомленню прочитаного, посилює виховний та естетичний вплив на слухача, захоплює та пробуджує уяву дитини. Головне – зберегти інтригу, зацікавити дитину самостійно дізнатися розвиток і закінчення сюжету. Пропозиція намалювати героїв твору закріплює інформацію про прочитане, а малюнки читачів демонструються на *вернісажах* у шкільній бібліотеці. Разом ми перечитуємо твори Г. Тютюнника, Ю. Ярмиша, Г. Вдовиченко, І. Андрусяка, С. Дерманського, В. Нестайка та інші.

До Міжнародного дня читання вголос у читальній залі відкрилося *БібліоКафе*, для якого було розроблене спеціальне БібліоМеню (<https://cutt.ly/brq5rlf>). Зустрічав гостей БібліоГурман – книжкова інсталяція, для якої були задіяні книги, глобус, чоловічий одяг і уява бібліотекаря. Діти одразу вподобали нашого гостя, ми обговорили наше БібліоМеню, разом відповіли на запитання «Чому, крім звичайної їжі, яка корисна для нашого тіла, нам ще потрібна особлива їжа для розуму?». Усі бажаючі змогли взяти участь у читанні вголос книги В. Нестайка. На прохання учнів, героя зустрічі було перейменовано у Всезнайка, а яскрава виставка сучасних дитячих книжок учасникам заходу запропонувала нове читання. Такі зустрічі мають величезний позитивний вплив на дітей.

Бібліотечні конкурси, свята, літературні вікторини, конференції, ігри, квести – цей перелік можна продовжити. Такі заходи й форми завжди впливають на підвищення мотивації до читання, допомагають викликати в дітей бажання цікавитися життям бібліотеки.

Акція «Зроби добру справу – запроси друга до бібліотеки» об'єднала друзів навколо шкільної бібліотеки, стала справжнім змаганням із найкращого селфі з книгами. *Акція* «Про здоров'я дбай та про книгу не забувай» нагадала всім учням, що у своєму активному житті завжди можна знайти час для книги. За підсумками акції був записаний *рекламний відеоролик* «Як книги люблять танцювати» з читачами-танцюристами в головних ролях (<https://www.youtube.com/watch?v=wr71A0In1L0>).

Розважальний, змагальний характер різноманітних вікторин і конкурсів приваблює учнів не лише початкової школи, адже під час їх проведення завжди використовуємо мультимедійні засоби – анімовані слайд-презентації або слайд-презентації з активними гіперпосиланнями у форматі «Своя Гра» для командних змагань: *вікторина* «Мій друг Вінні-Пух»; театралізовані вікторини «Карлсон, який живе на даху», «Незнайко та його друзі»; командна *гра* за казкою-повістю А. Ліндгрена «Пеппі Довгапанчоха»; *конкурс* «Подорож по казках Ш. Перро»; зустріч із першокласниками «Світ казок»; зустріч у БібліоКафе «Видатні казкарі світу. П.П. Бажов» (<https://cutt.ly/Grq5yc4>).

Для учнів початкової школи організовуємо: вернісажі малюнків «Намалюю казку», «Малюємо фантастичний зоопарк» (до ювілею М. Приймаченко), «Бібліотека майбутнього»; виховні заходи «Природа – наш дім», «Живи та працюй в Україні» (<https://cutt.ly/hrq5u3g>); конкурси читців; свята – «День української писемності та мови», «Свято українського віночка», «Посвята в читачі» (фото <https://cutt.ly/Orq5oWO>); лялькові вистави – «Як звірята книгу лікували», «Правила поведінки у школі». (<https://cutt.ly/Vrq5pZW>).

У бібліотеці склався колектив талановитих дітей, які із задоволенням беруть участь у *театралізованих постановках*: до ювілею Е. Портер («Полліанна, серце, що прагнуло любові» (<https://cutt.ly/erqgNsV>); до ювілею М. В. Гоголя («Ревізор») (<https://www.youtube.com/watch?v=9zmKTeYqq0c>).

Також емоційно привабливою формою виховання читацької культури, літературного смаку, інтелектуального розвитку є *літературно-поетичні години*, літературні *вітальні*, *зустрічі з відомими людьми, письменниками* (поетами В'ячеславом Романовським, Едуардом Поповим, Олександром Олійником, із журналістом і волонтером, учасницею подій на Майдані Жанною Шевченко-Титаренко. Спільно з бібліотекою сімейного читання № 40 була організована творча зустріч із харківською поетесою, волонтером Оленою Хітушко.

Шкільна бібліотека намагається розширювати коло форм і методів керування читанням. Саме тому ми звернули увагу на *проектну діяльність* як засіб для творчої самореалізації учнів: проект для 6-7-х класів «Григорій Сковорода і Харківщина»; проект для 7-8 класів «Герой України – Володимир Івасюк» (<https://cutt.ly/Ne6hvm9>).

Сучасний освітній процес відбувається з використанням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, що обумовлює можливість переходу до так званих «*хмарних технологій Google*», і ми намагаємося застосувати сервіси Google у своїй роботі. Google Форми та Google Таблиці допомагають у проведенні діагностики читання, в опитуваннях, у створенні вікторин. Вони значно полегшують роботу бібліотекаря під час діагностики та моніторингу читання. Google демонструє результати опитувань у вигляді діаграм і таблиць: анонімне опитування батьків із метою аналізу сімейного читання (для формування фондів бібліотеки було цікаво дізнатися про улюблені книги родин, пріоритети в читання їхніх дітей). Прикро, що практично 80% батьків не відвідують бібліотеки разом із дітьми, але все ж таки 65% зізнаються, що допомога бібліотеки щодо читання потрібна (опитування батьків: <https://cutt.ly/zrqdvAq>; підсумок опитування: <https://cutt.ly/Lra5fvF>; вікторини: <https://cutt.ly/7rqdmoS>). Google Диск або «хмарове» сховище допомагає нам зберігати й упорядковувати архіви бібліотечних документів, презентацій, сценаріїв. Google Фото застосовується для зберігання всіх фото та відеоматеріалів без використання пам'яті комп'ютера. На відеосервісі Google *YouTube* працює особистий канал, де розміщений власний творчий продукт, що допомагає в популяризації бібліотеки та читання (<https://cutt.ly/OrqgEgL>).

Нові форми роботи вимагають від нас високого професіоналізму, готовності до інновацій, уміння розвивати й підтримувати інформаційні компетенції користувачів бібліотеки.

Список використаних джерел

1. Блажкевич А. Реформування українських бібліотек: урядова стратегія розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3481:reformuvannya-ukrajinskikh-bibliotek-uryadova-strategiya-rozvitku. – Назва з екрана.

2. Гуркаленко І.В. Реклама книги і бібліотеки – сучасний засіб просування читання // Шкільний бібліотекар. – 2017. – № 1. – С. 6-9.
3. Гуркаленко І.В. Вікові та психологічні особливості читача – відповідний пункт роботи шкільного бібліотекаря / І.В. Гуркаленко // Роль шкільної бібліотеки у формуванні читацької компетентності учнів Нової української школи: методичний посібник / упор.: З.Г. Жеребкіна, М.С. Астахова, Л.В. Ворфлік, Т.В. Латишева; за заг. ред. Л.Д. Покроєвої, С.Є. Вольянської. – Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2019. – С. 22-38.
4. Формування бібліотечного фонду. Маркетинговий підхід: доповідь [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://cgntb.dp.ua/menu_205.html. – Назва з екрана.

Сучасна українська поезія для підлітків: творчість Івана Малковича в парадигмі шкільної освіти

*Румянцева-Лахтіна О.О., методист
Центру методичної та аналітичної роботи
Харківської академії неперервної освіти,
спеціаліст вищої категорії*

*Своїми книжками ми підіймаємо
естетичний рівень не тільки дітей, а й батьків.
Вони повинні тягтися до чогось вищого.
Іван Малкович*

Намагаючись розповісти про сучасну української поезію, ми, по-перше, хотіли б звернути увагу на різноплановість авторських стратегій, розмаїття літературних угруповань, організацій, видавництв. Будь-яка спроба обговорювати сучасну поезію завжди провокує варіативність поглядів.

Галина Бабак, українська поетеса, зауважує, що ХХ століття знаменувалося невіданим перед тим примноженням і розростанням різних дискурсивних практик та естетичних парадигм. Літературний простір ускладнювався і розширювався зі швидкістю світла [3]. А літературознавиця Т. Гундорова зауважує: «Передусім, у культурній свідомості того часу закладалась ідея різнобічності літературного процесу, що не зводиться до певної школи» [9].

Нова шкільна програма для 5–9-х класів, розроблена за новим Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти, включає чимало творів сучасних дитячих прозаїків і поетів. У 8-му класі школярі з «живих класиків» читають вірші Василя Голобородька, Івана Малковича. На феномені таланту Малковича хотілося б акцентувати увагу. Як варто вивчати поезії Малковича? У чому його відвертість і глибина?